Από την άλλη πλευρά

Κοίταξε άλλη μία φορά άτονα το ρολόι του – κόντευε πια τέσσερις το πρωί. Δεν είχε βέβαια καμία σημασία η ώρα, του αρκούσε που είχε την πόλη άδεια μπροστά του, τυλιγμένη μέσα στο βαρύ, ανοιξιάτικο σκοτάδι, ξανανιωμένη από τη δυνατή βροχή που είχε πέσει από νωρίς εκείνο το βράδυ. Ναι, θα μπορούσε να κάθεται ώρες σ' αυτή τη γωνιά είτε στην πλατεία που είχε προσπεράσει (εδώ και τριάντα λεπτά; τρία τέταρτα;) είτε πάλι σ' εκείνο το καταθλιπτικό μπαράκι απ' όπου είχε ξεκινήσει τη βόλτα του λίγες ώρες νωρίτερα. Τον γέμιζε, τον δυνάμωνε αυτό το μοναχικό περπάτημα, το να διασχίζεις έτσι την πόλη από τη μία άκρη στην άλλη χωρίς ιδιαίτερο σκοπό – τότε μόνο οι δρόμοι μοιάζαν φιλόξενοι. Έπρεπε όμως να σηκωθεί πρωί, για τα δικά του μέτρα, και λίγο η υγρασία σε συνδυασμό με το ελαφρύ του ντύσιμο, λίγο η ένταση και η αγωνία των προηγούμενων ημερών, όλα βάραιναν πάνω του. Ίσως όμως τον βάραινε περισσότερο το ότι δεν βρισκόταν πια στην πρώτη του νιότη, και ήταν φορές που η κούραση έγραφε διπλά στο σώμα του.

Τινάχτηκε απότομα όρθιος, έστρωσε νευρικά το γιακά του πουκαμίσου του και μ' ένα κουρδισμένο, μηχανικό βάδισμα,

ολότελα ασυνήθιστο γι' αυτόν, ξεκίνησε για το σπίτι του – τα τελευταία διακόσια μέτρα της αποψινής του περιπλάνησης. Φτάνοντας, ανέβηκε γρήγορα τις σκάλες, χάιδεψε την κλειδαριά με τις άκρες των δαχτύλων του πριν τοποθετήσει το κλειδί στη σχισμή και μπήκε μέσα προσεχτικά, σαν κλέφτης. Κατευθύνθηκε αμέσως προς την κρεβατοκάμαρα προχωρώντας πάντα αθόρυβα, ακροβατώντας – θα 'λεγε κανείς – επάνω στο νήμα μιας μαύρης κουβαρίστρας. Δεν υπήρχε πραγματικός λόγος για όλα αυτά, αφού έτσι κι αλλιώς κανείς άλλος δεν έμενε σ' αυτό το σπίτι. Ποιος ήξερε τι βιώματα ή τι άλλο φανέρωνε αυτή η συμπεριφορά! Ετοιμάστηκε για να πέσει, γέμισε ένα πλαστικό ποτήρι με νερό και αφού ήπιε μια δυο γουλιές το εκσφενδόνισε με δύναμη πάνω στον τοίχο. Ύστερα, κάνοντας επιτόπου στροφή, πήγε επιτέλους στο κρεβάτι και ξάπλωσε βγάζοντας πρώτα το ρολόι του που το ακούμπησε στοργικά στο κομοδίνο.

Δεν είχε καθόλου καλό ύπνο εκείνη τη νύχτα – ή μάλλον το διάστημα που απέμενε μέχρι τις εννιά οπότε είχε προγραμματίσει να ξυπνήσει για να πάει στις δουλειές του. Στριφογύριζε συνέχεια ιδρωμένος, ένα απροσδιόριστο αίσθημα ανείπωτου φόβου του πίεζε διαρκώς το στήθος. Έπειτα από ένα σημείο, βούλιαξε παραλυμένος σε ένα είδος λήθαργου – κάτι ανάμεσα σε ύπνο και σε ξύπνιο – που ένιωθε κάποιες στιγμές να τον ακινητοποιεί μ' έναν τρόπο ανατριχιαστικό. Προς το τέλος του λήθαργου αισθάνθηκε απότομα να ξαλαφρώνει, να υψώνεται λες στον αέρα από κάποιες απρόσμενες στάλες ευφορίας. Και τότε, είδε πάλι το όνειρο...

Το περίεργο δεν ήταν το όνειρο καθαυτό. Το πραγματικά περίεργο ήταν ότι το είχε δει ξανά και ξανά αρκετές φορές στη ζωή του. Την πρώτη απ' αυτές μάλιστα δεν θα 'ταν καλά καλά

ούτε δώδεκα χρονών. Πεισματικά όμως το ίδιο μοτίβο επανερχόταν από το βάθος του χρόνου:

Σκηνικό, το σκοτεινό σαλόνι του πατρικού του σπιτιού με τη βαριά βιβλιοθήκη, φορτωμένη πάντα με ογκώδεις τόμους, τη βιβλιοθήκη που στο όνειρο μετακινιόταν αντιπροσωπεύοντας έτσι την είσοδο ενός ασυνήθιστου οικογενειακού τάφου. Αυτός είχε πεθάνει και έβγαινε κλαίγοντας από το εσωτερικό, ανήμπορος ακόμα να συμβιβαστεί με την ιδέα του θανάτου του. Οι γονείς του, που τον επισκέπτονταν κλαίγοντας κι εκείνοι, έσκυβαν πάνω του και τον ρωτούσαν με αγωνία πώς είναι, πώς περνάει «μέσα» και πώς αισθάνεται «έξω», στα λίγα λεπτά αυτού του ιδιότυπου επισκεπτηρίου. Όπως και να 'χε, όμως, το 'ξερε: Ήταν πια πεθαμένος και πολύ μικρή σημασία ή χρησιμότητα είχαν για τον ίδιο όλα αυτά. Έτσι κι αλλιώς καμία σημασία δεν είχε οτιδήποτε πλέον. Απελπισμένος, λοιπόν, επέστρεφε ξανά στο σκοτάδι της νεκρικής κρύπτης του. Πάντα σ' αυτό το σημείο τελείωνε το όνειρο και πεταγόταν πάνω τρομαγμένος.

Έτσι έγινε κι εκείνο το πρωί. Στηρίχτηκε στους αγκώνες του και έμεινε να χαζεύει στο κενό, ίσια μπροστά, αποσβολωμένος. Ύστερα κούνησε αργά το κεφάλι του και άρχισε να το περιστρέφει από αριστερά προς τα δεξιά. Σε μια στιγμή, το μάτι του έπεσε στο ρολόι, επάνω στο κομοδίνο. Ήδη είχε αργήσει μισή ώρα (δεν είχε χτυπήσει το ξυπνητήρι άραγε;) και σηκώθηκε να ετοιμαστεί όπως πάντα, χωρίς να δείχνει ότι βιάζεται.

«Πολλά πράγματα στη ζωή μοιάζουν μάταια, τουλάχιστον όταν τα βλέπεις από μακριά», σκέφτηκε, αναριγώντας ελαφρά, την ώρα που έβγαινε από το κτίριο.

Η μέρα του κύλησε όπως πολλές άλλες. Ίδιες κουβέντες με τους ίδιους ανθρώπους και, ακόμα χειρότερα, ίδιες κουβέντες

με καινούργιους ανθρώπους, η ρουτίνα στη δουλειά, ο ρεμβασμός έπειτα στο καφενεδάκι... Απλώς, σήμερα τον είχε πιάσει μια αλλόκοτη διάθεση και μια ηττοπάθεια πιο έντονη από άλλες φορές. Την απεγνωσμένη επιθυμία ένιωθε να δει τον εαυτό του από μακριά, σαν σεναριογράφος μάλλον ή σαν θεός, όμως – η θλιβερή προσγείωση – το σενάριο ήταν τόσο μέτριο και κακογραμμένο που απογοήτευε οικτρά ακόμα και τον ίδιο.

Με μια τέτοια διάθεση λοιπόν γύρισε εκείνη τη μέρα στο κτίριο όπου διέμενε, κοιτάζοντάς το λες και το έβλεπε για πρώτη φορά. Ήταν ένα περίεργο κτίσμα, ένας αναχρονισμός. Ξεφτισμένοι κίτρινοι τοίχοι, μια μεγάλη διπλή είσοδος, ισόγειο κι ένας όροφος, δύο διαμερίσματα πάνω, δύο κάτω, χαμένα στις άκρες ατέλειωτων, κακοφωτισμένων διαδρόμων που φιλοξενούσαν δύο παλιές σιδερένιες ντουλάπες. Ουσιαστικά, ο μόνος μόνιμος κάτοικος ήταν εκείνος. Στο ισόγειο, κάθε φορά οι ένοικοι εμφανίζονταν χωρίς κανείς να μοιάζει να ξέρει τίποτα γι' αυτούς κι εξαφανίζονταν διακριτικά και απαρατήρητα, όπως διακριτική κι απαρατήρητη ήταν η όλη παραμονή τους.

Καθώς ανέβαινε εκείνο το βράδυ τις σκάλες, σταμάτησε ξαφνικά, απορημένος. Η πόρτα του διαμερίσματος αντίκρυ από το δικό του ήταν ανοιχτή. Φως ξεχυνόταν από μέσα. Κάτι τέτοιο είχε να συμβεί εδώ και πάρα πολλά χρόνια – από τότε που έμενε εκεί ο Άλλος. Έκτοτε, κανείς δεν είχε ανοίξει ποτέ αυτή την πόρτα, και το ήξερε πολύ καλά αυτό – ήταν ο μόνος που θα μπορούσε να το ξέρει τόσο καλά. Ποτέ κανείς, στο πέρασμα των χρόνων, δεν είχε διασχίσει ξανά αυτό το κατώφλι. Ποτέ κανείς δεν είχε έρθει να μείνει εκεί ούτε έμοιαζε ποτέ πιθανό να ξανασυμβεί κάτι τέτοιο. Να, όμως, τώρα που κάποιος έδειχνε να βρίσκεται εκεί! Ήδη ένιωθε την ανθρώπινη παρου-

σία, μήπως άκουσε και βήματα; Αποφάσισε να προχωρήσει μέσα, να ψάξει, αν και γνώριζε ότι κάτι τέτοιο θα του προκαλούσε δυσφορία. Εν πάση περιπτώσει, αν όχι οτιδήποτε άλλο, είχε κάθε δικαίωμα να θέλει να γνωρίσει τον νέο του γείτονα.

Στο χολ δεν υπήρχε κανένας, το φως της λάμπας έπεφτε πάνω στα σκονισμένα παλιά έπιπλα, που δεν είχαν βγει ποτέ από κει μέσα. Για μια στιγμή σκέφτηκε να φύγει, όμως άκουσε κάτι που τον πάγωσε. Ήταν το ζωηρό κλάμα ενός μωρού, που ερχόταν από το βάθος. Πραγματικά, στο μεγάλο, διπλό κρεβάτι, στο υπνοδωμάτιο, ήταν αφημένο ένα κοριτσάκι λίγων μηνών που μόλις τον είδε να πλησιάζει σταμάτησε κι έμεινε να τον κοιτάζει εξεταστικά, λες και προσπαθούσε να ερμηνεύσει την παρουσία του. Αυτός, με τη σειρά του, κατάλαβε αμέσως, οπισθοχώρησε τρομαγμένος και, χωρίς ν᾽ αγγίξει τίποτα, βγήκε τρέχοντας έξω, στο διάδρομο, για να κλειστεί στο διαμέρισμά του.

Οι ώρες που ακολούθησαν τον βρήκαν εκεί, πίσω απ᾽ την κλειστή εξώπορτα του σπιτιού του, με όλη του την προσοχή στραμμένη προς τα έξω και με την πλάτη γυρισμένη στα έπιπλα, που ήταν όμοια με εκείνα απέναντι. Δεν ήταν σε καμία περίπτωση ήρεμος, αρνιόταν καν να σκεφτεί τη μοναδική εξήγηση που του πρόσφερε η λογική.

Για ώρες πολλές λοιπόν δεν είχε συμβεί απολύτως τίποτα. Όλα έμοιαζαν ανεπίστρεπτα βυθισμένα στη σιωπή και στην ακινησία, κι αυτό τον εκνεύριζε ακόμα περισσότερο. Δεν θα μπορούσε να ηρεμήσει, αν δεν βεβαιωνόταν προηγουμένως· έπρεπε να ξέρει. Κάποια στιγμή, λίγο μετά τα μεσάνυχτα, φάνηκε ότι οι ερωτήσεις του θα έβρισκαν απάντηση. Ο θόρυβος από βήματα στις σκάλες και το αρρωστιάρικο ηλεκτρικό φως

που απλώθηκε στο διάδρομο προκάλεσαν στο υπέρτατο δυνατό σημείο τη συγκέντρωσή του. Λίγα δευτερόλεπτα σύρθηκαν ακόμα, και στο οπτικό του πεδίο εισέβαλε – ύστερα από χρόνια και χρόνια – ο Άλλος. Το λεπτό ξύλο της πόρτας χώριζε πλέον αυτούς τους ακήρυχτους εχθρούς, κι αυτό στην πραγματικότητα το ήξεραν και οι δυο τους. Ο νυχτερινός επισκέπτης συνέχισε την πορεία του και κλειδαμπαρώθηκε στο απέναντι διαμέρισμα. Σε λίγο το σκοτάδι επέβαλε απόλυτα την παρουσία του.

Εκείνος έπεσε στο κρεβάτι του κουρασμένος, κλειδωμένος, με τα μάτια του να θαμπίζουν: δεν υπήρχε πια καμιά αμφιβολία. Ναι, δεν ήταν καθόλου δύσκολο να καταλάβει τους λόγους αυτής της ξαφνικής επιστροφής! Αν μάλιστα τα πάντα ταίριαζαν στην εικόνα που είχε σχηματίσει στο μυαλό του, σε καμιά δεκαριά μέρες περίπου – για την ακρίβεια την πρώτη νύχτα έπειτα από την επέτειο της μέρας που τόσο τον είχε σημαδέψει – ο Άλλος θα εξαφανιζόταν, οριστικά ίσως, έχοντας ολοκληρώσει την αποστολή του.

Με τέτοιες σκέψεις λοιπόν ήταν φανερό ότι για άλλη μια φορά η νύχτα του δεν θα ήταν ευχάριστη. Όλα μέσα στο κεφάλι του έμοιαζαν να γυρίζουν με μεγάλη ταχύτητα, χωρίς σταματημό, χωρίς έλεος. Σαν να 'τρεχε κι αυτός παράλληλα μέσα στον ήλιο – ίδρωνε και ξεϊδρωνε συνέχεια. Ένα βουνό το άγχος ξαπλωμένο πάνω του. Και ξανά ερχόταν εκείνη η λυτρωτική παρόρμηση να ξεχυνόταν στον κόσμο υποτάσσοντας απόλυτα τη συμπεριφορά του στις ανάγκες όλων των φευγαλέων συναισθηματικών καταστάσεων που τον κυρίευαν διαδοχικά και τον βούλιαζαν σε ίλιγγο. Κάτι τέτοιες στιγμές ήταν που σκεφτόταν για λίγο τους ήρεμους ανθρώπους που τόσο εφησυχασμένοι έμοιαζαν μέσα στην ακινησία τους – κι εκείνος τώρα να 'ναι

εκεί, παραδομένος σ' ένα ταξίδι μέσα σε όλους τους χρόνους της ζωής του, μέλλον και παρελθόν μαζί, φαντασιώσεις και πραγματικότητα ανακατεμένα.

Θυμήθηκε τότε το τσίρκο όπου είχαν πάει με τους δικούς του, στο ξεκίνημα της εφηβείας του. Το πλήθος αλάλαζε αστα-μάτητα, καθώς ανταποκρινόταν με ανυπόκριτο ενθουσιασμό στα νούμερα που διαδέχονταν το ένα το άλλο, και προσέφερε απλόχερα το γέλιο και το χειροκρότημά του. Τα φώτα στη σκη-νή γυάλιζαν, αλλάζοντας συνέχεια αποχρώσεις, και το ντελίριο κορυφώθηκε όταν η πίστα άδειασε, όπως αδειάζει το νερό από μια μπανιέρα που της έχεις βγάλει το πώμα, και στη μέση της σκηνής εμφανίστηκε ο ταχυδακτυλουργός. Με ψυχρές, μεθοδι-κές κινήσεις, βυθισμένος θαρρείς στους κόσμους του, άρχισε να προετοιμάζει το νούμερό του. Τότε συνέβη το αναπάντεχο: το πλήθος σταδιακά βουβάθηκε και έμεινε να τον κοιτάζει μαγνη-τισμένο, ενώ εκείνος προχωρούσε, ανέκφραστος πάντα, στην εκτέλεση. Τα μαγικά του δεν ήταν ιδιαίτερα πολύπλοκα, απλά κομμάτιαζε σιγά σιγά τον εαυτό του και πετούσε τα κομμάτια πέρα στη σκηνή. Ένα τελευταίο κομματάκι ακόμα και οι θεα-τές θα ξεσπούσαν στα πιο ξέφρενα χειροκροτήματα και ζητω-κραυγές. Το 'ξερε όμως, από την αρχή, πως αν κάτι πήγαινε στραβά, τα γιουχαΐσματα απ' όλους θα ήταν το ίδιο – αν όχι πολύ, μα πολύ περισσότερο – έντονα με τις επευφημίες.

Έπειτα από αυτή την ανάμνηση ακολούθησαν κι άλλες κι άλλες, ενώ εκείνος, αδύναμος, τυλιγόταν όλο και πιο σφιχτά στην κουβέρτα σαν να ήθελε να κρυφτεί. Όταν επιτέλους ση-κώθηκε, την άλλη μέρα, κόντευε μεσημέρι. Αφού πλύθηκε και ήπιε έναν καφέ στο πόδι, βγήκε έξω και πέρασε από το ψιλικα-τζίδικο, απέναντι, για να πάρει τσιγάρα. Απέφυγε να στρέψει

το βλέμμα του προς τα εκεί, φανερά τουλάχιστον. Κοιτάζοντας, όμως, μέσα από το μεταλλικό δίχτυ (που κάλυπτε την τζαμαρία του μαγαζιού) προς το διαμέρισμα του επάνω ορόφου, διέκρινε σε ένα βρεφικό κάθισμα το μωρό. Η μπαλκονόπορτα ήταν ανοιχτή κι ο αέρας τάραζε την κουρτίνα, αλλά δεν μπόρεσε να διακρίνει τίποτα άλλο. Όταν όμως βγήκε ξανά στο δρόμο, είχε την αίσθηση πως τον παρακολουθούσαν.

Η υπόλοιπη ημέρα, όπως η επόμενη και η επόμενη και οι επόμενες, κύλησε ίδια, χωρίς τίποτα διαφορετικό ή συνταρακτικό να συμβεί. Εκείνος ήταν πάντα σε υπερδιέγερση, καθώς είχε την αίσθηση ότι κάτι, κάπου, *συμβαίνει.* Αυτή, ακόμα, η αίσθηση πως τον παρακολουθούσαν επίμονη επανερχόταν αδιάκοπα κάθε φορά που απλά πλησίαζε προς το σπίτι. Ποτέ όμως δεν είδε τον Άλλον. Μόνο το παιδί έβλεπε κάποιες από τις φορές που στεκόταν όρθιος, πλάι στο τζάμι που χώριζε τα δύο μπαλκόνια – τις ελάχιστες πλέον φορές που έβγαινε στο μπαλκόνι. Έμοιαζε να ’ναι ανήσυχο, ζωηρό, νευρικό. Άλλοτε πάλι γαλήνευε, ησύχαζε, χαμογελούσε.

Έτσι λοιπόν πλησίαζε εκείνη η ημερομηνία, που μάντευε εξ αρχής ότι θα ήταν καθοριστική. Θα ’ταν πάλι βράδυ, περασμένες έντεκα, μπορεί και περισσότερο. Ήταν ξεχασμένος, θαρρείς, μπροστά στο τραπέζι, με το κεφάλι δεμένο ανάμεσα στα χέρια του. Θυμόταν το Δρόμο, εκεί όπου κάποτε περπατούσε για χρόνια και χρόνια. Φωνές, κίνηση, βιτρίνες, βουή, ουρλιαχτά απελπισμένων, ουρλιαχτά τρελαμένων, ουρλιαχτά δειλών. Περαστικά χαμόγελα που έσβηναν όλο και περισσότερο στη ματαιότητα, μεγάλες νύχτες, και ο χρόνος υπάκουο σκυλί, που φάνταζε ταπεινό μπροστά στα πόδια του. Πρόσωπα σκληρά, που έσβηναν όλο και περισσότερο στην αλήθεια, και η ανεί-

πωτη αγωνία να φτιάξεις τη δική σου μουσική που θα νικούσε το εφήμερο και τη συνήθεια. Αυτός είχε αφήσει πια εκείνο το δρόμο, ο Άλλος όμως – το ήξερε – ερχόταν από εκεί, κι εκεί θα ξαναγύριζε, μαζί με το μωρό, έχοντας τη βεβαιότητα ότι τα πάντα ήταν και θα έμεναν πάντα σωστά.

Ακριβώς εκείνη τη στιγμή διέκοψε τις σκέψεις του ο ήχος από το επιδεικτικά βροντερό περπάτημα που έφτασε στ' αυτιά του από το διάδρομο. Έτρεξε πίσω από την πόρτα και, κοιτάζοντας από το ματάκι, τον είδε, για πρώτη φορά μετά την επανεμφάνισή του. Τον εντυπωσίασε που έκανε τόσο αισθητή απόψε την παρουσία του, όταν το προηγούμενο διάστημα απέφευγε να εμφανιστεί. Να ήταν τυχαίο; Δύσκολα θα μπορούσε να δεχτεί κάτι τέτοιο. Το ίδιο ακριβώς επαναλήφθηκε την επόμενη κιόλας βραδιά, την ίδια ακριβώς ώρα, δύο νύχτες πριν από την καθοριστική – καθώς πίστευε – ημερομηνία. Θα μπορούσε να εκλάβει αυτή την ενέργεια ως ένα μήνυμα προς εκείνον, ένα μήνυμα που τον προκαλούσε για κάτι; Ίσως. Το θέμα ήταν ότι αυτός γνώριζε τη λύση από την πρώτη κιόλας στιγμή – τι θα 'πρεπε να κάνει, ποια ήταν η μόνη δυνατή απάντηση – αλλά δεν ήθελε να το παραδεχτεί. Είχε χάσει μια φορά στο παρελθόν. Είχε χάσει όχι μόνο για τον εαυτό του μα και για άλλους, τότε που πίστευε ακόμα ότι το καλό το υπερασπίζεσαι μόνο με καλό. Τώρα όμως καταλάβαινε ότι δεν μπορούσε να κρύβεται άλλο. Δεν μπορούσε να ξεγελάει τον εαυτό του, να μένει αμέτοχος και αφανής θεατής μιας εξέλιξης που τη γνώριζε εκ των προτέρων. Αυτό ήταν κάτι που το συνειδητοποιούσε όλο και περισσότερο, και επιδρούσε πάνω του δίνοντάς του μια σκυθρωπή, καλυμμένη σιγουριά, και τον βοηθούσε να ανακτήσει την αποφασιστικότητά του.

Με αποφασιστικότητα, λοιπόν, ξεκίνησε τις προετοιμασίες για τη μεγάλη βραδιά. Δεν δυσκολεύτηκε να προμηθευτεί τα απαραίτητα, οπότε τέλειωσε γρήγορα και απλά με αυτό το κομμάτι. Είχε προβλέψει εξάλλου όλα τα ενδεχόμενα και σε καμιά περίπτωση δεν θα επέτρεπε στον εαυτό του να αιφνιδιαστεί. Από νωρίς κλείστηκε στο κτίριο και έλεγξε σχολαστικά τα πάντα. Μία από τις ντουλάπες στους διαδρόμους θα του χρησίμευε απόψε ως κρυψώνα. Περισσότερο όμως πόνταρε στον Άλλον, στο χαρακτήρα του, που, όπως και ο ίδιος, προκαλούσε έντονα την τύχη. Τώρα ήταν κάπου αλλού και προετοιμαζόταν ίσως για την αναχώρηση, θα γύριζε όμως μέχρι την προκαθορισμένη ώρα. Έπρεπε εξάλλου να πάρει και το μωρό για να συνεχιστεί η αλυσίδα – το μωρό, που αγνοούσε παντελώς το πεπρωμένο του και σίγουρα έμοιαζε πολύ πιο ήρεμο από αυτόν που, όσο περνούσε ο χρόνος, φαινόταν να μονομαχεί όλο και πιο έντονα με το κάθε δευτερόλεπτο.

Ήταν πάλι δώδεκα παρά τέταρτο, όταν άκουσε τα βήματα στις σκάλες. Ένα φως άναψε και η γνώριμη σιλουέτα πέρασε μπροστά από την ντουλάπα. Αυτός τότε άνοιξε προσεχτικά τα φύλλα, ξέροντας καλά ότι δεν θα έτριζαν, και δίχως να κάνει τον παραμικρό θόρυβο ακολούθησε τον Άλλον. Θα ’ταν σε απόσταση τεσσάρων βημάτων, όταν τον είδε να αφήνει το κλειδί στην εξώπορτα και να τεντώνεται στητός, άκαμπτος. Για μια στιγμή όλα έμοιαζαν να παγώνουν, ένα στιγμιότυπο χαρισμένο στην αθανασία, μπροστά στο οποίο ακόμα κι ο Θεός θα έχανε τα λόγια του. Σαν σε ταινία ή σε παιχνίδι παιδιών στην πλατεία, είδε τον Άλλον να βάζει το χέρι του στην τσέπη του μπουφάν κι έπειτα να φανερώνει – μισογυρνώντας – την κάννη ενός πιστολιού. Αυτός όμως αντέδρασε – αυτή τη φορά, για

πρώτη φορά! – πιο γρήγορα, και τον κάρφωσε στην καρωτίδα με το ατσάλινο μαχαίρι που έσφιγγε στα δάχτυλά του. Τον είδε να ξαφνιάζεται, να κλονίζεται και να πέφτει. Τα χείλη του κινήθηκαν για λίγο, όμως προτού βγει ο παραμικρός ήχος τα μάτια του είχαν χαθεί για πάντα στο Μηδέν.

Δεν έχασε καθόλου χρόνο, δεν είχε καιρό πια για να συγκινείται. Προχώρησε στο σχέδιό του. Ψάχνοντας πρώτα στις τσέπες του Άλλου, πήρε την «κάρτα εισόδου» για το Δρόμο και ύστερα έσυρε το πτώμα στο εσωτερικό του διαμερίσματος, που θα έμενε και πάλι άδειο από ζωντανούς. Για μια στιγμή και μόνη, σκούπισε τον ιδρώτα του πριν κρύψει τη σορό βαθιά μέσα στη μονωμένη ειδική κρύπτη που υπήρχε πίσω από τη βαριά βιβλιοθήκη. Εξαφανίζοντας, στη συνέχεια, οποιοδήποτε σημάδι από όλα αυτά, πήρε το μωρό που κοιμόταν ειρηνικά και το μετέφερε στο διαμέρισμά του. Μετά, έμεινε να κοιτάζεται στον καθρέφτη για ώρες. Τα είχε καταφέρει, ο κίνδυνος είχε εξαφανιστεί. Δεν είχε κάνει πίσω και τώρα θα μπορούσε να είναι ξανά περήφανος για κάτι.

Είχαν κυλήσει τέσσερις μήνες από τότε. Επιφανειακά, ακολουθούσε την ίδια ζωή, τους ίδιους ρυθμούς όπως πριν, στους οποίους είχε προστεθεί η φροντίδα της μικρής. Υπήρχε όμως και κάτι άλλο που είχε αλλάξει. Ήταν η κάρτα που είχε πάρει από το πτώμα το μοιραίο βράδυ – εκείνη που επέτρεπε στον κάτοχό της να περάσει στο Δρόμο. Κανείς δεν το δικαιούταν περισσότερο από αυτόν, το ήθελε, ήξερε ότι θα τη χρησιμοποιούσε, και κάθε μα κάθε πρωί ξυπνούσε με την ίδια πρόθεση: ότι εκείνη θα ήταν η μέρα που, με τη θετή του κόρη αγκαλιά, θα διάβαινε χαμογελαστός την πύλη μένοντας για πάντα απένα-

ντι. Έφερνε συνέχεια τη σκηνή στο μυαλό του, η ίδια σκέψη τον κυνηγούσε όλη μέρα. Κάθε φορά που, μέσα στα τρεχάματά του, συναντούσε μια δυσκολία, όποιον στεκόταν μπροστά του τον κοίταζε με μια εσώτερη, απόκρυφη ειρωνεία: «Αύριο δεν θα είμαι εδώ». Το βράδυ όμως καταλάβαινε ότι παρέμενε εκεί, στο σπίτι, στη ρουτίνα του, κουρασμένος, προδότης μαζί και προδομένος, και οι τύψεις τον μαστίγωναν αλύπητα. Για να ηρεμήσει τον εαυτό του, έπεφτε στο κρεβάτι, και σκέψεις μεγάλες με υποσχέσεις απάτητες τον ισορροπούσαν και τον δικαίωναν. Αύριο, ναι, αύριο θα ήταν η μέρα, πιο ένδοξη και πιο λαμπρή απ' όλες τις προηγούμενες. Και πάντα ακολουθούσε η διάψευση, πάντα οι τύψεις και η απογοήτευση, και τα νέα σχέδια και οι νέες απάτητες υποσχέσεις. Ήταν μια κατάσταση πίεσης που στο σύνολο τον γερνούσε, τον άδειαζε και τον στράγγιζε σιγά σιγά, πολύ πιο γρήγορα όμως από τη ζωή, και, το χειρότερο, ένιωθε μέσα του πως θα 'μενε αιώνια σε αυτή την εναλλαγή καταστάσεων, την τόσο χαρακτηριστική των αμετάκλητα ηττημένων.

Τέσσερις μήνες είχαν περάσει από τότε και όλο και πιο συχνά τον αγκάλιαζαν στιγμές που ένιωθε να κατοικεί μέσα στο όνειρο. Σκηνές φρικιαστικές έρχονταν στο μυαλό του, κρύωνε και φοβόταν. Αναζητούσε στο παρελθόν να βρει μια σταγόνα ζεστασιάς, δεν υπήρχε όμως τίποτα, η υποψία μόνο τον κρατούσε ότι πλησίαζε σε κάποια λύση.

Ήταν τη νύχτα που είχε πιο έντονα αυτή την αίσθηση, όταν παραδόθηκε στο Όραμα, με το πνεύμα του να παλεύει να ελευθερωθεί στους διαδρόμους μιας άλλης Αλήθειας. Είδε ότι βρισκόταν στην εκκλησία, στην ίδια παλιά εκκλησία της ενορίας, όπως ήταν κάποτε. Ο ναός ήταν γεμάτος με κόσμο κάθε ηλι-

κίας, όλοι επίσημα ντυμένοι κουβέντιαζαν μεταξύ τους χαρούμενα παρά την παράταιρη νεκρική χλομάδα και τα τραβηγμένα χαρακτηριστικά στα πρόσωπά τους. Έδειχναν να περιμένουν κάποια τελετή, που όμως αργούσε να ξεκινήσει. Ένας επίτροπος έβαλε μουσική από ένα παμπάλαιο πικάπ στον άμβωνα για να κάνει προφανώς πιο ευχάριστη την αναμονή. Στο τέλος, μέσα από το ιερό, εμφανίστηκε ο παπάς που κρατούσε στην αγκαλιά του ένα βρέφος λίγων εβδομάδων, ενώ τον ακολουθούσαν κάποιοι άνθρωποι που αναγνωρίστηκαν ως οι γονείς και οι κουμπάροι. Η φράση «Ξεκινά η βάφτιση!» άρχισε να κυκλοφορεί από στόμα σε στόμα. Όσοι ήταν από πριν μαζεμένοι στο ναό και κουβέντιαζαν μεταξύ τους χαρούμενα συνοφρυώθηκαν και σχημάτισαν έναν σάρκινο κύκλο γύρω από την κολυμπήθρα. Τυλιγμένοι στο λιβάνι που – ερχόμενο θαρρείς από το πουθενά – άρχισε να πλημμυρίζει ασφυκτικά το ναό, περίμεναν μες στη σιωπή, κρατώντας ακόμα και τις αναπνοές τους.

Ξαφνικά, ένα απόκοσμο ουρλιαχτό από τα χείλη του παπά έσπασε τη σιγή. Ψέλνοντας τις πρώτες λέξεις από έναν δοξαστικό ύμνο, ο ιερέας άρχισε να βουτάει το βρέφος στην κολυμπήθρα. Σαν ελατήριο η νονά όρμησε προς το μέρος του. Και οι δύο μαζί, σκυμμένοι με ένταση μπροστά, πίεζαν το βρέφος και το κρατούσαν μέσα στο νερό. Δεν άργησαν έτσι να το πνίξουν. Αφού τελείωσαν, το επέστρεψαν στους γονείς του που όλη την ώρα σταυροκοπιόντουσαν. Εκείνοι το δέχτηκαν νεκρό πια στην αγκαλιά τους δοξάζοντας τον Θεό. Τότε, φιγούρες δυσδιάκριτες, λησμονημένες, έμοιασαν να κυλιούνται μπροστά στην Άγια Τράπεζα χωρίς ν' αφήνουν ήχο.

Ένας πόνος απροσδιόριστος και ανείπωτος τον τρύπησε με τέτοια σφοδρότητα που τινάχτηκε πάνω, ερχόμενος ξανά στα

συγκαλά του. Ήταν τόσο ταραγμένος, που μέχρι το πρωί δεν μπόρεσε να κλείσει μάτι, αλλά έμεινε να περπατάει σε όλο το σπίτι με μια απαίσια έκφραση και με μια βαριά συνειδητοποίηση. Πρώτη φορά σε όλη του τη ζωή αισθανόταν τόσο ληγμένος, πολύ περισσότερο από όσο στις πιο μεγάλες του ήττες.

Ο ματωμένος ήλιος του δειλινού είχε γείρει στον ορίζοντα την ώρα που πλησίαζε στην επικράτεια του Δρόμου. Καπνίζοντας με μακρόσυρτες ρουφηξιές το τελευταίο του τσιγάρο, σκεφτόταν πως ίσως αυτή να ήταν η τελευταία ηρωική πράξη στη ζωή του – κρίμα μόνο που φαινόταν πεζή και κοινότοπη. Ήταν συνέχεια τόσο αφηρημένος, ώστε δεν έδινε σημασία στους ανθρώπους γύρω του, αν και αρκετοί κοντοστέκονταν και τον κοιτούσαν παραξενεμένοι, μα συνέχιζε σταθερά το περπάτημά του. Φτάνοντας στο όριο, ήταν σειρά του να κοντοσταθεί για μια στιγμή. Θυμήθηκε τη ματιά που του είχε ρίξει η μικρή την ώρα που την άφηνε εκεί, στους ανθρώπους που ήξεραν, που φύλαγαν τη ζωή, και χαμογελώντας για πρώτη φορά έπειτα από καιρό έβγαλε την κάρτα εισόδου από την τσέπη του.

Κατηγορούμενος

Ο ουρανός είχε ένα αρρωστιάρικο, ξεπλυμένο ψευτογαλάζιο χρώμα, όπως εξάλλου συνέβαινε μόνιμα εδώ και μέρες. Συν τοις άλλοις, η ατμόσφαιρα στους δρόμους έμοιαζε ακόμα πιο μουντή απ' ό,τι συνήθως, πολλή υγρασία και πολλή ζέστη μαζί, σαν να έβραζε κάπου κάτι – μα θα 'χε πάντως να βρέξει τουλάχιστον οκτώ μήνες. Συνήθως ο Ροδόλφος δεν τα πρόσεχε αυτά. Όλες τις μέρες ίδιες τις έβρισκε, ίδια όλα τα χρώματα, ίδιους όλους τους καιρούς. Τ' αυτοκίνητα, τα μαγαζιά, οι άνθρωποι, τα φώτα, οι οθόνες, αυτά μόνο παρατηρούσε. Λίγες φορές χάζευε μακριά, αφηρημένα, τον υποτιθέμενο ορίζοντα, και μονάχα όταν είχε παράσταση, όπως και σήμερα. Με το λεωφορείο πηγαίνοντας, προσπαθούσε να συγκεντρώσει την προσοχή του σε πράγματα τελείως ασήμαντα και άσχετα, αποζητώντας να χαλαρώσει όσο γινόταν.

Στις αρχές είχε πολύ άγχος, αν και τυπικά δεν υπήρχε λόγος, όλα κάθε φορά ήταν προδιαγεγραμμένα, η σκέψη όμως της ακρόασης και η έγνοια για την εικόνα που θα έδινε στους άλλους τον πίεζαν υπερβολικά. Φοβόταν πάντα ότι, αν δεν ήταν τόσο πειστικός, θα 'χανε τη δουλειά του, αυτή την έξτρα απα-

σχόληση που είχε βρει με τη βοήθεια της τύχης και ενός παλιού γνωστού, η οποία του προσπόριζε αρκετά επιπλέον χρήματα το χρόνο. Για την ακρίβεια, αυτή η δουλειά τού επέτρεπε να ζει με αξιοπρέπεια, όπως έλεγε ο ίδιος με περισσή μετριοπάθεια και επιμονή – ή με σπατάλες απλησίαστες για πολλούς, όπως έλεγαν άλλοι με αδέξια κρυμμένο φθόνο.

Γύρισε πάλι στην εφημερίδα που είχε αγοράσει βγαίνοντας απ' το σπίτι του, πιέστηκε σχεδόν γι' αυτό, περνούσε το μάτι του από σελίδα σε σελίδα χωρίς να στέκεται ιδιαίτερα κάπου. Κάθε μέρα, άλλωστε, όλες οι εφημερίδες έγραφαν τα ίδια και τα ίδια, με ελάχιστες παραλλαγές. Ήταν μόνιμη πρόβλεψη ότι το πολύ μέσα στα επόμενα είκοσι χρόνια ένας παγκόσμιος πόλεμος διαφορετικός απ' όλους τους προηγούμενους θα ξεσπούσε, πυροδοτούμενος από τις αλλαγές στο περιβάλλον του πλανήτη, από την έλλειψη νερού, από τη σταδιακή εξάντληση των κοιτασμάτων πετρελαίου.

Οι δυσοίωνες όμως εκτιμήσεις για το όχι πολύ μακρινό μέλλον ισοσκελίζονταν από την επιδέξια διαχεόμενη βεβαιότητα ότι η Κυβέρνηση θα είχε τις λύσεις στην ώρα τους. Ουσιαστικά, θα έπρεπε το βάρος των συγκρούσεων να περιοριστεί μακριά από την περιοχή του υπερανεπτυγμένου κόσμου έτσι ώστε αυτός και ο πολιτισμός του αλώβητοι να βγουν και να προχωρήσουν μέσα από την αναπόφευκτη κάθαρση.

Όμως το μυαλό του Ροδόλφου δεν έμεινε άλλο σε αυτές τις αναλύσεις που, μαζί με τις καθησυχαστικές διαβεβαιώσεις που τις συνόδευαν, τις άκουγε από τότε που ήταν παιδί. Καθώς το λεωφορείο έφτανε στο τέρμα, συγκεντρώθηκε πάλι στα της δουλειάς του. Αν το θέσουμε με έναν ρετρό κυνισμό, δεν ήταν παρά ένας επαγγελματίας ψευδομάρτυρας. Σύμφωνα με

τη δέουσα επισημότητα και ασάφεια, όμως, ήταν ένας «ειδικός συνεργάτης της Αστυνομίας». Όταν υπήρχε μια υπόθεση που κρινόταν από τους αρμόδιους σημαντική, όταν σε κάποιο άτομο απαγγέλλονταν κατηγορίες τέτοιες που δεν μπορούσαν να στηριχτούν ικανοποιητικά στο δικαστήριο από τα υπαρκτά, πραγματικά στοιχεία, κάποιες ψεύτικες μαρτυρίες θεωρούνταν απαραίτητες – και κατασκευάζονταν – για την τεκμηρίωση της ενοχής. Η δουλειά, λοιπόν, του Ροδόλφου ήταν να καταθέτει ό,τι του ζητούσαν, σε όποια υπόθεση έκριναν ότι υπήρχε ανάγκη. Θα 'πρεπε βέβαια να 'ναι αρκετά πειστικός στο ρόλο του. Δεν ήταν απαραίτητη κάποια ιδιαίτερη ηθοποιία, αν και στην αρχή ένας σκηνοθέτης τρίτης διαλογής που συνεργαζόταν με την Ασφάλεια του έδινε κάποιες βασικές οδηγίες – ήταν παρών και στο ακροατήριο για να τον κρίνει λάιβ. Το πνεύμα των οδηγιών συνοψιζόταν στο να αποστηθίζει τέλεια τα λόγια του, και στο να σκέφτεται και να αισθάνεται σαν να 'χε ζήσει όντως τις σκηνές που επρόκειτο να περιγράψει. Αυτό το τελευταίο άλλωστε το κατανοούσε, ήταν άτομο με εξαιρετική φαντασία αλλά και ζήλο, κι έφτανε στο σημείο για μέρες να προσπαθεί να αυθυποβληθεί τρόπον τινά, μπαίνοντας στο πετσί του εκάστοτε ρόλου.

Φυσικά, σχεδόν ποτέ δεν του έδιναν περισσότερα στοιχεία για την υπόθεση, αλλά ούτε ο ίδιος σκοτιζόταν ιδιαίτερα γι' αυτό. Στο κάτω κάτω της γραφής, ήταν ένας μάρτυρας που είδε – ας πούμε – κάτι, ένας παράγοντας εξωτερικός ως προς την ιστορία, με μερική άποψη, όχι δρων πρόσωπο. Πέρα από αυτό, και οι της Υπηρεσίας ήταν πολύ επιφυλακτικοί απέναντί του, από τον ανώτερο μέχρι τον κατώτερο, σε μια προβολή ψυχαναγκαστικής συνωμοτικότητας. Καλά καλά δεν κουβέντια-